

*О. А. Козьолкін, Л. О. Шевченко, В. І. Дарій, С. О. Медведкова, А. В. Ревенько, І. В. Візір,
М. В. Сікорська, А. А. Кузнецов, М. М. Гуйтур, Т. П. Рибалко, О. В. Лапонов*

ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНИЙ ЕТАП 55-РІЧНОГО ШЛЯХУ КАФЕДРИ НЕРВОВИХ ХВОРОБ ЗАПОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ

*Присвячується 100-річчю з дня народження видатного вченого і вчителя,
засновника кафедри нервових хвороб, професора Гафта Павла Генріховича*

Кафедра нервових хвороб із курсом нейрохірургії Запорізького державного медичного інституту була організована 1966 року. Кафедру очолив Павло Генріхович Гафт — відомий вчений, талановитий клініцист, невролог, який успішно керував кафедрою з 1966 до 1994 року.

Клінічною базою кафедри нервових хвороб були два неврологічних відділення Міської клінічної лікарні № 6.

Курс нейрохірургії був розміщений на базі нейрохірургічного відділення обласної клінічної лікарні (курсом нейрохірургії завідував доктор медичних наук Прийменко Дмитро Прохорович).

Очоливши кафедру нервових хвороб 1966 року, П. Г. Гафт разом із доцентом Всеволодською Н. М., асистентами Гуйтуром М. І., Кошелевим Ю. І., Пшенничною З. І., Бобровою В. І. провів велику роботу з організації кафедри, створення колективу науковців та однодумців.

Павло Генріхович Гафт, будучи учнем Маркелова Г. І., надалі вивчав патологію вегетативної нервової системи у хворих із захворюваннями внутрішніх органів. Головним науковим напрямком кафедри була соматоневрологія. Кандидатська і докторська

дисертації П. Г. Гафта були присвячені цій проблемі. 1971 року у другому Московському медичному інституті ім. Н. І. Пирогова П. Г. Гафт захистив докторську дисертацію за темою «Семіотика неврологічних порушень при хронічних захворюваннях печінки і жовчовивідних шляхів» (наукові консультанти: професор Р. А. Ткачов і професор М. Г. Гольдельман).

1974 року П. Г. Гафту присвоєно звання професора.

Під керівництвом професора П. Г. Гафта була створена українська школа соматоневрології. З проблеми соматоневрології було захищено шість кандидатських дисертацій (Кошелев Ю. І., Батейко В. Я., Альперович А. П., Мальська Г. В., Ревенько А. В., Варвинська Н. А.)

Активно працюючи з проблеми соматоневрології, професор П. Г. Гафт безсумнівно розумів значущість цереброваскулярної патології, яка в 70-ті роки ставала однією з найважливіших проблем сучасної неврології.

Він провів величезну роботу з аргументованого обґрунтування створення у м. Запоріжжі міського ангіоневрологічного центру на базі клініки медичного інституту (міська клінічна лікарня № 6).

1987 рік. Колектив кафедри нервових хвороб зі співробітниками клініки та лікарями-інтернами неврологами

У грудні 1978 року такий центр був створений за активної участі ректора Запорізького медичного інституту академіка А. Д. Візіра, міського та обласного відділів охорони здоров'я, Міністерства охорони здоров'я України, адміністрації міської клінічної лікарні № 6 (головний лікар — П. П. Явдокименко).

1980 рік. Візит до центру Міністра охорони здоров'я СРСР Петровського Бориса Васильовича

До складу центру ввійшли:

- кабінет цереброваскулярної патології на базі поліклініки;
- відділення гострих порушень мозкового кровообігу з реанімаційним блоком (завідувачка відділення — Сікорська Н. І.);
- відділення нейрореабілітації (завідувач відділення — Машина Г. І.);
- бригади спеціалізованої медичної допомоги;
- відділення на базі санаторію «Великий Луг».

1980 року ангіоневрологічному центру було присвоєно звання «Школа передового досвіду України» із цереброваскулярної патології. В подальшому модель центру була представлена на ВДНГ СРСР і впроваджена в усіх регіонах України і Росії.

Обхід професора П. Г. Гафта у відділенні реанімації

Під керівництвом професора П. Г. Гафта було проведено п'ять республіканських конференцій за участю неврологів з усіх республік СРСР, а також заняття Московських міжнародних курсів організаторів охорони здоров'я.

Огляд хворого професором П. Г. Гафтом зі співробітниками кафедри та відділення

Проблема цереброваскулярних захворювань (ЦВЗ) стає другим пріоритетним науковим напрямком кафедри з 1980 року. З проблем ЦВЗ під керівництвом професора Гафта П. Г. захистили кандидатські дисертації Л. М. Теплова, М. М. Гуйтур, М. В. Сікорська, В. І. Дарій.

Клінічний розбір важкого хворого

Активну участь у становленні ангіоневрологічного центру брали співробітники кафедри В. І. Боброва, Л. А. Шевченко, Л. Н. Теплова, А. В. Ревенько, М. І. Гуйтур, а також лікарі клініки Н. І. Сікорська, Г. І. Машина, В. Л. Гешкович, А. С. Кузнецов, Л. В. Кузьменко, Г. Г. Савицька, Н. А. Рижова, Е. Д. Толстікова, Т. П. Тернова та інші.

Розбір цікавого клінічного випадку

Заняття зі студентами проводить професор П. Г. Гафт

Павло Генріхович Гафт нагороджений орденом «Знак пошани», сімома ювілейними медалями, значком «Відмінник охорони здоров'я», йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник вищої школи України».

Він є автором понад 200 друкованих праць, навчальних посібників і методичних рекомендацій.

Професор П. Г. Гафт очолював кафедру нервових хвороб 27 років.

Доцент Н. М. Всеволозька, яка брала величезну участь у становленні кафедри нервових хвороб, створила кабінет оптимізації навчального процесу, а надалі присвятила себе дитячій неврології, вона в співавторстві з Л. О. Бадалянном написала монографію-посібник із неврології раннього дитячого віку.

Доцент В. І. Боброва виконувала наукову роботу із соматоневрології і успішно захистила докторську дисертацію в НМАПО ім. П. Л. Шупика за темою «Особливості ураження нервової системи у хворих на ХОЗЛ із системною артеріальною гіпертензією» (1997 р.).

Наукове дослідження на кафедрі

М. І. Гуйтур захистив кандидатську дисертацію за темою «Діагностичне значення деяких змін цереброспінальної рідини в гострому періоді внутрішньомозкових крововиливів і розм'якшень мозку» 1966 року та працював асистентом кафедри з 1967 до 1978 р.

Поєднуючи наукову, лікувальну та громадську роботу, М. І. Гуйтур був нагороджений медаллю «За доблесну працю» (1970 р).

Алла Василівна Ревенько, випускниця Запорізького медичного інституту, працювала ординатором, а потім — завідувала відділенням нейрореабілітації міської клінічної лікарні № 6. Брала активну участь в організації ангіоневрологічного центру і впроваджувала сучасні методи реабілітації. 1987 року захистила кандидатську дисертацію за темою «Неврологічні порушення у хворих на міому матки», обрана на посаду асистента кафедри нервових хвороб.

З 1997 року і дотепер А. В. Ревенько — доцент кафедри нервових хвороб Запорізького державного медичного університету.

Заняття з лікарями-інтернами неврологами проводить доцент А. В. Ревенько

А. В. Ревенько є консультантом центру і кабінету екстрапірамідної і вегетативної патології Університетської клініки ЗДМУ. Протягом 15 років була головним спеціалістом міського відділу охорони здоров'я за спеціальністю «Неврологія». За заслуги в галузі охорони здоров'я А. В. Ревенько нагороджена відзнакою «Відмінник охорони здоров'я», грамотами МОЗ України, вона автор 85 наукових праць.

З 1994 до 1998 року кафедру нервових хвороб очолювала кандидат медичних наук, доцент Людмила Олександрівна Шевченко. У цей період Л. О. Шевченко підготувала дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за темою «Рухові порушення у хворих, які перенесли мозковий півкульовий інсульт, та їх терапевтична корекція» й успішно захистила її 1999 року в РНМУ ім. Н. І. Пирогова (м. Москва), потім — НМАПО (м. Київ).

Доцент Л. О. Шевченко розробила класифікацію рухових порушень у пацієнтів у відновному періоді мозкового супратенторіального інсульту, а також діагностичні критерії синдрому однобічного

просторового ігнорування у хворих на мозковий ішемічний супратенторіальний інсульт.

Під керівництвом доктора медичних наук Л. О. Шевченко були проведені дві науково-дослідних роботи кафедри й аспірант О. А. Левада успішно захистив кандидатську дисертацію з проблем ЦВЗ.

2002 року Л. О. Шевченко присвоєно звання професора.

Надалі сфера наукових інтересів професора Л. О. Шевченко доповнюється вивченням перинатальної патології нервової системи. Під її керівництвом була проведена ініціативна науково-дослідницька робота кафедри й аспірант А. Н. Козлова успішно захистила кандидатську дисертацію.

Нині Л. О. Шевченко — професор кафедри нервових хвороб, автор 110 наукових публікацій, автор і співавтор 7 монографій, а також підручника «Анатомія і фізіологія центральної нервової системи. Основні синдроми ураження» (2014 р.), який був рекомендований Міністерством освіти і науки України як посібник для студентів медичних вищих навчальних закладів та лікарів-інтернів.

З вересня 1998 року і дотепер кафедру нервових хвороб ЗДМУ очолює професор О. А. Козьолкін. Він створив наукову школу неврологів, підготувавши доктора медичних наук (Дарій В. І., 2003) і 7 кандидатів медичних наук (Кузнецов Д. А., 2001; Гамалій Т. П., 2004; Візір І. В., 2005; Нерянова Ю. М., 2007; Черкез А. Н., 2011 року; Кузнецов А. А., 2014; Яркова С. В., 2016), доктора філософії (Новікова Л. В., 2020 рік), 9 магістрів, 10 клінічних ординаторів, понад 150 лікарів-інтернів за фахом «Неврологія».

Професор О. А. Козьолкін — автор та співавтор 430 друкованих праць, зокрема національного підручника «Неврологія» (2013, 2016, 2020), 6 монографій, 27 патентів України на корисну модель, 53 навчальних посібників з нервових хвороб, 160 методичних рекомендацій.

Основними його науковими інтересами є судинні захворювання центральної нервової системи, захворювання периферичної нервової системи і вертеброневрологія.

Завідувач кафедри нервових хвороб ЗДМУ, доктор медичних наук, професор О. А. Козьолкін

Обхід у відділенні реанімації проводить професор О. А. Козьолкін

Пріоритетним науковим напрямком кафедри і далі залишається ангіоневрологія.

В останні роки з цієї проблеми виконано три науково-дослідні роботи кафедри, захищено 3 докторські дисертації і 12 кандидатських дисертацій, одна дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії, виконуються одна докторська (Кузнецов А. А.), дві пошукові роботи.

Професор О. А. Козьолкін є членом Всесвітньої інсультної організації (World Stroke Organization), Європейської інсультної організації (European Stroke Organization), Федерації Європейських товариств з нейронаук (Federation of European Neuroscience societies), Європейської академії неврології (European Academy of Neurology), Всесвітньої організації з нейрореабілітації (World Society for Neurorehabilitation), Президії правління Асоціації неврологів, психіатрів та наркологів України, Української асоціації боротьби з інсультом, Асоціації кардіоневрологів України, редакційної колегії п'яти професійних наукових видань, що входять в міжнародні наукометричні бази.

Під науковим керівництвом професора О. А. Козьолкіна і за активної участі міського та обласного відділів охорони здоров'я, адміністрації міської клінічної лікарні № 6 (головний лікар — Л. В. Субботовська), 2001 року реорганізовано ангіоневрологічний центр з метою поліпшення діагностики і лікування хворих на ЦВЗ і мозкові інсульти, вдосконалена система етапної допомоги пацієнтам з мозковими катастрофами з урахуванням вікна «терапевтичних можливостей» і проведення тромболілізу. На сьогодні в клініці проведено понад 150 тромболізисів хворим на ішемічний інсульт.

Завдяки зусиллям ректорату Запорізького державного медичного університету та особисто ректора професора Ю. М. Колесника, кафедра нервових хвороб оснащується сучасним обладнанням для діагностики захворювань нервової системи, наукових досліджень, а також для вдосконалення навчально-педагогічного процесу. 2020 року на кафедру було придбано апарат ультразвукової доплерографії експертного класу, а 2021 — міограф.

Ректор Запорізького державного медичного університету,
Заслужений діяч науки і техніки України,
доктор медичних наук, професор Ю. М. Колесник

Співробітники кафедри 2006 року провели Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю на честь 40-річчя кафедри (понад 300 учасників). 2016 року проведено між-регіональну конференцію неврологів, присвячену 50-річчю кафедри. 2019 року спільно з ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України» кафедрою проведено Всеукраїнську конференцію.

Під науковим керівництвом професора О. А. Козьолкіна постійно вдосконалюється робота неврологічної клініки. Завдяки співпраці з адміністрацією лікарні (головний лікар — Н. К. Познанська) впроваджуються нові принципи діагностики та лікування захворювань нервової системи і сучасні технології лікування хворих на гострі і хронічні форми ЦВЗ на всіх етапах захворювання.

Професор О. А. Козьолкін веде заняття з лікарями-інтернами-неврологами

Огляд тяжкого хворого з інсультом у відділенні реанімації

Центр оснащується сучасним діагностичним і лікувальним обладнанням завдяки зусиллям адміністрації міської клінічної лікарні № 6 (директор — І. Г. Віцина) і міської адміністрації, лікарня 2020 року обладнана сучасним комп'ютерним томографом, що сприяє підвищенню якісного рівня діагностики. Між співробітниками кафедри та адміністрацією лікарні є повне взаєморозуміння.

Усі наукові розробки кафедри впроваджені в лікувально-діагностичний процес ангіоневрологічного центру, лікувально-профілактичних установ міста, області та інших регіонів України. Це дало змогу істотно знизити рівень летальності від мозкових інсультів у місті Запоріжжі.

Наукові розробки кафедри також використовують і в педагогічному процесі.

Нині на кафедрі працюють: завідувач кафедри — д. м. н., професор Козьолкін О. А., д. м. н., професор Шевченко Л. О., д. м. н., професор Дарій В. І., к. м. н., доцент Ревенько А. В., к. м. н., доцент Візір І. В., к. м. н., доцент Сікорська М. В., к. м. н., доцент Кузнецов А. А., к. м. н., асистент Гуйтур М. М., к. м. н., асистент Рибалко Т. П., асистент Лапонов О. В.

На жаль, у зв'язку з пандемією COVID-19, міську клінічну лікарню № 6 з 2020 року перепрофільовано на надання допомоги хворим на ковідну хворобу,

Доцент І. В. Візір проводить заняття з іноземними студентами

Професор С. О. Медведкова проводить заняття з лікарями-інтернами

Доцент А. А. Кузнецов демонструє студентам методику комп'ютерної електроенцефалографії

що ускладнило роботу кафедри, спричинило потребу змінити процес навчання студентів і лікарів-інтернів.

Співробітники кафедри з успіхом освоїли методику дистанційного навчання — на високому рівні

читають лекції, проводять семінарські та практичні заняття в онлайн режимі.

Кафедра добре знає свою історію, пам'ятає своїх вчителів і з оптимізмом дивиться у майбутнє.

Колектив кафедри нервових хвороб ЗДМУ